

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞININ SURIYE'YE OLASI ETKİLERİ

CAN ACUN, KUTLUHAN GÖRÜCÜ

SETA | ANALİZ

NİSAN 2022 · SAYI 368

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞININ SURIYE'YE OLASI ETKİLERİ

CAN ACUN, KUTLUHAN GÖRÜCÜ

COPYRIGHT © 2022

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik [fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.] yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-7712-84-2

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
ASKERİ ETKİLER	8
EKONOMİK ETKİLER	13
SİYASİ ETKİLER	13
SONUÇ	15

YAZARLAR HAKKINDA

CAN ACUN

SETA dış politika araştırmaları alanında araştırmacı olarak çalışmaktadır. Doğu Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunudur. Kanada'da "Kültürlerarası Diyalog" alışmalarında bulunmuştur. Mısır'da Kahire-Türkiye Araştırmaları Merkezi'nde ve SETA Kahire'de Mısır üzerine çalışmalar yürütmüştür. Halen SETA Ankara'da Suriye, Irak ve Libya üzerine araştırmalar yapmaktadır. İlgili alanları içerisinde çatışma bölgeleri ve devlet dışı silahlı örgütler bulunmaktadır. Suriye Gündemi ve ilgili platformların genel yayın yönetmenliğini de sürdürmektedir.

KUTLUHAN GÖRÜCÜ

Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezundur. Yüksek lisans eğitimini Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Siyasi Tarih Bölümü'nde "Suriye Savaşı Boyunca Suriye Türkmenleri (2011-2021)" tezi ile tamamlamıştır. SETA dış politika araştırmaları alanında araştırma asistanı olarak çalışmaktadır. Ayrıca Suriye Gündemi internet sitesinde editörlük yapmaktadır. Çalışma alanları Suriye savaşı, devlet dışı silahlı aktörler, Türkmenler ve DEAŞ'tır.

ÖZET

Bu analizde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin Suriye üzerindeki askeri, ekonomik ve siyasi etkileri ele alınmaktadır.

Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhak etmesiyle başlayan Ukrayna üzerindeki işgal siyaseti bu ülkedeki ayrılıkçıları desteklemesiyle devam etmiştir. 2022'ye gelindiğinde ise Rusya doğrudan Ukrayna'yı işgal girişiminde bulunmuş ve bu kapsamda başkent Kiev'i ele geçirerek mevcut hükümeti değiştirmek istemiştir. Ancak Ukrayna'nın Volodimir Zelenski liderliğinde beklenenin çok üzerinde gösterdiği direniş hareketi Rusya'nın hedeflerini gerçekleştirmesine engel olmuştur. Rusya, Ukrayna ordusu karşısında hava sahasını kontrol edemediği gibi kara unsurları içerisinde de binlerce askeri araç ve asker kaybı yaşayarak beklentilerin aksine büyük bir bozguna uğramıştır.

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişimi uluslararası siyasetin ana gündemi haline gelirken başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmak üzere Batılı ülkeler Moskova yönetimine karşı belirli sınırlar çerçevesinde tecrit ve yaptırım siyaseti izlemektedir. Söz konusu tecrit siyasetinin Ukrayna'daki gelişmelere bağlı olarak ne kadar ve nasıl devam edeceği tartışma konusu olmayı sürdürse de Batı'da Rus karşıtlığı geri döndürülemez bir hal almıştır. Bu kapsamda Rusya ile birlikte etki sahaları da gündeme gelmiştir. Özellikle Batı dünyasının ABD varlığıyla birlikte sahada da yer aldığı Suriye bu minvalde ön plana çıkmıştır. Batı'nın Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimine rağmen Suriye özelinde henüz politika değişimi gözlenmezken Türkiye'nin ise terörle mücadele kapsamında Fırat'ın doğusundaki YPG/PKK varlığına ilişkin endişeleri sürmektedir.

Bu analizde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin Suriye'ye etkileri üç başlık altında ele alınmaktadır: (i) Bayraktar TB2 SİHA'lar başta olmak üzere savaşın askeri etkileri, (ii) Rusya'nın içerisinde bulunduğu ağır yaptırımlar ve tecrit siyaseti nedeniyle meydana gelen ekonomik etkiler, (iii) Batı'nın olası Rusya karşıtı siyasetini genişletme politikası, Türkiye'nin pozisyonu ve Suriye'deki çıkarları bakımından ortaya çıkan siyasi etkiler.

GİRİŞ

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Batı dünyasının zayıflığından yararlanıp büyük iddialarla başlattığı Ukrayna işgali tam bir hezimetle doğru ilerlemektedir. Rus Genelkurmayının "yıldırım hareketi" ile Kiev'i kısa sürede ele geçirip Zelenski'yi devirerek Rus yanlısı bir iktidar inşa etme stratejisi başarısız olmuştur. Böylece ilk günlerinde bir "özel askeri hareket" şeklinde başlayan süreç büyük ve kapsamlı bir savaşa dönüşmüş durumdadır. Rus ordusunun Ukrayna üzerinde hava hakimiyeti sağlayamaması, ikmal hatlarını oluşturamaması, zırhlı birlik hareketlerindeki komuta kontrol sorunları ve askerlerin moral motivasyon eksikliği gibi nedenlerle; Ukrayna ordusunun gösterdiği direnç, asimetrik yıpratma savaşı, Bayraktar TB2'lerin aktif olarak kullanımı ve Batılı ülkelerden gelen askeri destek gibi birçok faktörün birleşmesi Rus ordusunun tüm cephe hatlarında başarısızlığa uğramasını da beraberinde getirmiştir.

Sahadaki askeri durumun yanı sıra Batılı ülkelerin uygulamaya koyduğu sert ekonomik yaptırımlar ve küresel siyasi tecrit, Rusya'yı büyük bir çıkmazın içine sokarken Putin bir yandan sahada başarısızlığı kabullenip zararı minimize ederek siyasi bir anlaşmaya varma diğer yandan ise bu anlamsız yıpratma savaşını sürdürme seçenekleri

ile karşı karşıyadır. Ancak büyük hesap hatalarıyla başlatılan bu maceradan Rusya için kolay ve onurlu bir çıkış da pek mümkün görünmüyor. Rusya'nın dünya tarafından kabul görmeyen gerekçelerle egemen bir ülkeyi işgal girişiminin askeri, ekonomik ve siyasi sonuçları olması kaçınılmazdır. Bu sonuçlar Rusya'nın işgalde ne kadar ısrar edeceğine bağlı olarak değişkenlik gösterecek olsa da bölgede yeni bir jeopolitik düzlemi var edebilir. Bu bağlamda Rusya'nın önemli aktör olduğu coğrafyalarda yeni jeopolitik düzlemin olası etkilerinin en fazla tezahür edeceği bölgelerden birisi de Suriye olacaktır.

Rusya'nın Ukrayna'da başlattığı işgal girişiminin Suriye üzerinde meydana getireceği etkiler askeri, siyasi ve ekonomik olmak üzere üç başlıkta toplanabilir. Askeri açıdan güç dengelerinin görece Rusya ve müttefikleri aleyhine şekillenmesi kaçınılmazdır. Siyasi açıdan Beşar Esed rejiminin uluslararası meşruiyet kazanma çabası artık boş bir hayale dönüşürken ekonomik açıdan da rejim üzerindeki baskı her geçen gün daha fazla artacaktır. Türkiye ve birlikte hareket ettiği meşru muhalefetin Suriye'deki pozisyonu ise güçlenmiş durumdadır. Ukrayna savaşının uzadığı ve Rusya'nın Suriye üzerindeki ilgisinin azaldığı bir denklemde ise zikredilen etkilerin tahkim olmasının yanı sıra İran'ın rekabet halinde olduğu Rusya'nın boşluğunu doldurma çabası içerisine girmesi öngörülebilir. Bu durum İsrail ve Körfez ülkelerinin daha fazla Suriye denklemine dahil olması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla Ukrayna işgalinin ortaya çıkardığı yeni jeopolitik düzlemde Türkiye'nin önünde Suriye siyaseti açısından önemli fırsatlar söz konusudur.

ASKERİ ETKİLER

Ukrayna'yı işgal girişiminin ardından Rusya'nın savaş sahasında oldukça zorlandığı, belirli bir noktadan sonra da neredeyse askeri olarak iler-

Kaynak: War Mapper

leme sağlayamadığı gözlemlenmektedir. Ukrayna ordusunun beklentilerin üzerinde göstermiş olduğu dirençte özellikle Bayraktar TB2'lerin Rusya'nın ikmal hatlarını hedef alması ve karasurları için işaretleme yapmasının öne çıktığı söylenebilir.¹ Bunun yanında Ukrayna'ya destek amaçlı gönderilen antitank ve hava savunma sistemi silahlar, Rusların hava sahasında mutlak üstünlük sağlayamaması gibi faktörler Rusya'yı sınırlayan etmenler olmuştur. Rus ordusunun yaşadığı komuta kontrol sorunları, donanım ve ekipman açısından içine düştüğü yetersizlikler ve uluslararası basın tarafından doğrulanan verilen ağır kayıplar askeri caydırıcılığını yitirdiği anlamına da gelmektedir. Sonuç olarak Rusya özellikle Kiev ve Çernihiv cephelerinden geri

çekilmek zorunda kalmıştır. Harita 1'e bakıldığında Rusya'nın planlanan ya da beklenen askeri etkiden çok uzak kaldığı görülmektedir. Bu noktadan hareketle Rus ordusunun içine düştüğü durumun Suriye sahasına etkilerinin olabileceği de değerlendirilmektedir.

Ukrayna'nın düşürdüğü bir Rus uçağında Suriye'de görevli bir pilotun esir alınması –beklenildiği üzere– Rusya'nın en tecrübeli pilotları başta olmak üzere askeri olarak Suriye'den kurmay ve saha komutanlarını Ukrayna cephesine sevk ettiği değerlendirmelerine yol açmıştır.² Söz konusu durum Rusya'nın Suriye sahasında özellikle hava kuvvetleri düzeyinde sorun yaşayabilme ihtimaline işaret etmektedir. Bunun yanı sıra Suriye'de görevli özel kuvvetler

1 David Axe, "Ukraine's Pilots are Exhausted. But Its Drones are Still Going Strong", *Forbes*, 23 Mart 2022.

2 "Ukrayna'da Düşürülen Uçağın Pilotu Halk Tarafından Yakalandı", *Yeni Şafak*, 5 Mart 2022.

mensupları ve Wagner unsurlarının da Ukrayna sahasına taşındığı belirtilmektedir.³ Putin'in de söz ettiği gibi Rusya'nın Esed yanlısı milis unsurları da Ukrayna sahasına taşıdığı iddia edilmektedir. Bazı kaynaklar Rusya'nın Halife Hafter'den milis talep ettiğini aktarmaktadır.⁴ Tüm bu verilerle birlikte Ukrayna savaşının giderek uzadığı bir senaryoda –Rusya'nın dikkatini artan bir şekilde bu savaşa yönelteceği ön kabulünden hareketle– başta Suriye olmak üzere Rusya'nın etki ve nüfuz alanlarında güç boşlukları oluşabilir.

Ukrayna'yı işgal girişiminin ardından Rusya'nın savaş sahasında oldukça zorlandığı, belirli bir noktadan sonra da neredeyse askeri olarak ilerleme sağlayamadığı gözlemlenmektedir.

Ukrayna'nın iddialarına göre yaklaşık 15 bin Rus askeri etkisiz hale getirilmiştir.⁵ Rus medyasında yer alan ancak sonrasında kaldırılan bir haberde ise 9 bin 861 Rus askerinin öldüğü, 16 bin 153 Rus askerinin ise yaralandığı aktarılmıştır.⁶ Bu kaybı kapatmak adına Rusya'nın Suriye başta olmak üzere çeşitli sahalardan hem askerlerini çektiği hem de paralı askerler temin ettiği ifade edilmektedir. Rusya'nın işgali sırasında yüzlerce askeri aracını,

ekipmanını, helikopterini ve uçağını kaybettiği de görülmektedir. Söz konusu durum Suriye'de rejime yapılması muhtemel askeri yardımları aksatabilir. Bunun yanında Türkiye'nin Boğazları kapatması ise olası sevkiyatları güçleştirebilir.⁷ Hatırlanacağı üzere rejimin İdlib savaşı ve Bahar Kalkanı Harekatı süresince Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) rejime ait çok sayıda askeri ekipmanı imha etmiş, Rusya ise rejime takviye askeri ekipman sevkiyatında bulunmuş ve Boğazları kullanmıştır. Yine Türk hava sahasının Rusya'nın Suriye'ye askeri sevkiyatlarına kapıldığı görülmekte ve Ukrayna savaşı sonrasında da söz konusu sevkiyatların daha zor ve maliyetli gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Bu noktada savaş sahasında *game changer* pozisyonunda bulunan Türk yapımı insansız hava araçlarının (İHA) Ukrayna sahasında da etkisini göstermesi –başta İdlib olmak üzere Suriye sahasında moral ve motivasyonu Türkiye lehine güçlendirdiği gibi– ve Bayraktar TB3, AKINCI A ve B serileri ile Hisar A&O+'nın yakın bir zamanda seri üretime geçmesi Türkiye'yi askeri bakımdan da Suriye'de güçlendirmektedir. Nitekim iki yıl önce dahi Türkiye'nin başarılı silahlı insansız hava aracı (SİHA) operasyonları neticesinde Rusya destekli rejimin İdlib saldırısı, rejime ağır kayıplar verdirilerek durdurulmuştur. Bugün gelinen noktada Türkiye –yalnızca İdlib'de değil– Suriye sahasında kendi lehine statükoyu değiştirebilecek kabiliyetlere erişebilir. Ukrayna savaşının Suriye'ye etkilerinin temelinde psikolojik üstünlüğün Türkiye'ye geçtiği ifade edilebilir. Bunun yanında konvansiyonel askeri teknolojide ise Türkiye'nin gelişim sağladığı ve coğrafi avantajının da lehine olduğu ifade edilebilir.

3 Can Acun, "Rusya-Ukrayna Savaşı Suriye'deki Askeri Dengeleri Değiştirecek", SETA, 16 Mart 2022, <https://www.setav.org/rusya-ukrayna-savasi-suriyedeki-askeri-dengeleri-degistirecek>, (Erişim tarihi: 14 Nisan 2022).

4 "Esad'dan sonra Darbeci Hafter! Rusya'ya Paralı Asker Topluyor", TRT Haber, 21 Mart 2022.

5 "Ukrayna: Rus Ordusu 15 Bin 800 Asker, 108 Uçak, 124 Helikopter ve 530 Tankını Kaybetti", Anadolu Ajansı, 24 Mart 2022.

6 "Savaşta Kaç Rus Öldü? Ölen Rus Asker Sayısı Kaç?", Haberler, 22 Mart 2022, <https://www.haberler.com/haberler/savasta-kac-rus-oldu-olen-rus-asker-sayisi-kac-14812666-haberi>, (Erişim tarihi: 14 Nisan 2022).

7 Acun, "Rusya-Ukrayna Savaşı Suriye'deki Askeri Dengeleri Değiştirecek".

ŞEKİL 1. RUSYA'NIN UKRAYNA'DA ARAÇ VE MÜHİMMAT KAYIPLARI (8 NİSAN 2022)

Kaynak: Oryxspionekop.com

* Grafikte yer alan askeri ekipman kayıpları yalnızca görsel olarak teyit edilenleri kapsamaktadır.

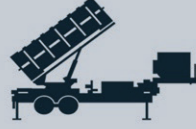
ŞEKİL 2. RUSYA'NIN UKRAYNA'DA BAYRAKTAR TB2 İLE İMHA EDİLEN ARAÇ VE MÜHİMMATLARI
(8 NİSAN 2022)

RUSYA'NIN UKRAYNA'DA
BAYRAKTAR TB2 İLE İMHA EDİLEN
ARAÇ VE MÜHİMMATLARI

9

HELİKOPTER

10

HAVA SAVUNMA
SİSTEMİ

1

ÇOK NAMLULU
ROKETATAR

2

LOJİSTİK TRENİ

6

ZIRHLI
MUHAREBE
ARACI

5

ÇEKİLİ
TOPÇU

2

ASKERİ NOKTA

24

DİĞER
ARAÇLAR

1

İLETİŞİM
İSTASYONU

Kaynak: Oryxspionekop.com

EKONOMİK ETKİLER

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişiminin ardından Batı dünyasının açıkladığı yaptırım kararları, Rusya'nın dünya enerji piyasasındaki rolü ve bundan kaynaklı enerji piyasasındaki belirsizlik tüm dünyayı etkiledi. Bunun yanı sıra dünya buğday ihraç eden iki önemli ülke olan Rusya ve Ukrayna'nın savaşa girmesi buğday piyasasında da fiyatları yükselterek yine küresel bir etki oluşturdu.⁸ Ayrıca Rusya'ya yönelik yaptırımlarda Rus oligarkların da hedef alınması sermaye ve malların kaçışlarını hızlandırdı. Bu süreçte Rusya ağır yaptırımlara maruz kalırken Suriye'deki müttefiki Esed rejiminin de bu tabloda etkilenmesi öngörülmektedir.

Esed rejiminin ekonomik olarak neredeyse “hayatta kalma” sınırında yaşadığı bir denkleme Rusya'dan kaynaklı gelişmelerin nasıl yansıtacağını öngörebilmek oldukça zordur. Ancak Rusya'ya yönelik ABD ve Batı dünyasının ağır yaptırımları nedeniyle rejimin de söz konusu durumdan olumsuz etkileneceği ifade edilebilir. Nitekim Suriye lirası savaşın başlangıcından itibaren yaklaşık yüzde 10 değer kaybına uğramıştır. Rusya'nın Suriye'ye yönelik gerçekleştirdiği yatırım ve yardım faaliyetleri de aksayabilir. Bunun yanı sıra Rusya yerine İran'ın dünya petrol piyasasına yeniden dahil edilmesi ile birlikte Rusya ve İran arasındaki rekabet Suriye sahasına da yansıtılabilir.

ABD'nin Suriye Büyükelçiliğinin Mart'ın başında rejimi hedef alan “Hesap vakti geldi” ifadelerine yer verdiği tweet⁹ (ABD'nin ve Avrupa ülkelerinin Rusya ile mücadeleyi rekabet sahasına taşıma ihtimali göz önüne alındığında) Suriye rejimine yönelik Sezar yaptırımlarına

ek yaptırımların gelme ihtimalini akıllara getirmektedir. Ayrıca ABD'nin yaptırımlardan YPG ve Suriye Geçici Hükümetine (SGH) bağlı Fırat Kalkanı Harekatı bölgelerini ayrı tutması¹⁰ ve söz konusu bölgelerin rejim bölgelerine nazaran ekonomik olarak daha serbest ve güçlü olması bu bölgeleri orta ve uzun vadede Suriye'nin yeni ekonomik merkezleri haline getirebilir. Nitekim Türkiye'nin Suriye'deki kalıcı çözüm odaklı yaklaşımları SGH bölgelerini Suriye'nin çekim merkezi haline getirmektedir.

SİYASİ ETKİLER

Suriye'de uzun süredir üç aktörlü bir siyasi denklem söz konusudur. Söz konusu sahadada Rusya ve Türkiye'nin yanı sıra ABD'nin ve dolayısıyla Batı'nın farklı perspektiflere sahip oldukları ifade edilebilir. İran'ın siyasi olarak durduğu nokta Rusya ile büyük ölçüde benzeştiği için bu iki ülke bir blok olarak değerlendirilebilir. 2020'deki Bahar Kalkanı Harekatı'nın ardından sahadaki sükunet siyasi girişimleri de dondurmuş vaziyettedir. Nitekim iki yıl boyunca anayasa görüşmeleri dahil olmak üzere herhangi bir alanda ilerleme kaydedilmediği görülmektedir.

Ukrayna savaşının ardından Rusya'ya ve Rusya'nın etki sahaslarına yönelik siyasetin genişebileceği öngörülse de Batı dünyası Esed rejimine yönelik yeni bir adım atmış değildir. Batılı alt düzey diplomatlar Suriye muhalefeti ile görüşmelerini sıklaştırsa da henüz anlamlı bir sonuç ortaya çıkmamıştır. Avrupa ülkelerinin enerjide Rusya'ya bağımlılığı bu ülkeye yönelik izolasyon politikalarını ciddi kılamamaktadır. Nitekim Rusya'ya yönelik açıklanan ağır yaptırımlara rağmen bu ülkeler Rusya'dan enerji satın

⁸ “Rusya-Ukrayna Savaşı Dünyanın En Büyük Buğday İthalatçısı Mısır'ı Vurdu”, Anadolu Ajansı, 7 Mart 2022.

⁹ U.S. Embassy Syria, Twitter, 1 Mart 2022, <https://twitter.com/USEmbassySyria/status/1498748199934308354>, (Erişim tarihi: 27 Mart 2027).

¹⁰ Murat Aslan, “Sezar Yaptırım Yasası ve Suriye Dinamikleri”, Anadolu Ajansı, 22 Haziran 2020.

almayı sürdürmektedir.¹¹ Putin'in "dost olmayan ülkeler" ile enerji ihracatında ruble kullanılmasını şart koşması da Moskova'nın bu konudaki öz güvenini ortaya koymaktadır.¹²

Bu anlamda Rusya-Ukrayna savaşında rejimi etkileyebilecek en önemli hususlardan biri rejim milislerinin Rusya lehine Ukrayna'da savaştırılması olabilir. Ukrayna'nın Rusya'ya karşı direncini yüksek tutmasına bağlı olarak Rusya'nın Esed yanlısı milisleri Ukrayna savaşına dahil etmesi Esed rejimini de savaşın bir parçası haline getirebilir. Bu nedenle Esed'in savaşa dahil Batı dünyasını rejime karşı farklı aksiyonlar alma arayışına ve bu konuda Türkiye ile iş birliğine sevk edebilir.

Rusya-Ukrayna savaşında bulunduğu denge noktası Türkiye'yi her iki kanat açısından da değerli kılmaktadır. Türkiye bu siyasi dengeyi Suriye'de lehine çevirmek adına kullanmalıdır.

ABD ve Avrupa ülkelerinin Rusya ile Suriye'de mücadele ya da rekabet etme konusunda rejim karşıtı pozisyonunu güçlendirerek YPG/SDG'ye yönelik desteklerini artırmaları da söz konusu olabilir. Türkiye'nin giderek kadük hale getirdiği YPG/SDG'nin pozisyonuna yatırım yapmak rasyonel görünmese de Batı dünyası bunu deneyebilir. Bu nedenle Türkiye'nin bu konuda Batılı devletlerin adımlarını dikkatle takip etmesi ve Batı'nın rejim karşıtı pozisyonunu SGH ya da daha geniş bir ifadeyle meşru Suriye muhalefeti ile güçlendirmesi yönünde diplomatik faaliyetlerini sıklaştırması yerinde olabilir.

11 "Alman Hükümeti Rusya'ya Enerji Yaptırımlarına Karşı", Deutsche Welle Türkçe, 7 Mart 2022.

12 "Putin'in 'Doğalgazdaki Ruble Kararı' Batı'yı İkilemde Bırakarak Ciddi Sonuçlar Doğurabilir", Anadolu Ajansı, 24 Mart 2022.

Diğer yandan ABD'de Joe Biden iktidarının Körfez ülkeleri ile ilişkileri selefi Donald Trump döneminin aksine oldukça kötü gelişmektedir. Son dönemde Başkan Biden'ın telefonlarına çıkmayan Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ABD'nin petrolde üretimi artırma adımının parçası olmamıştır.¹³ Savaşın başından bu yana ne BAE ne de Suudi Arabistan Rusya karşıtı bir pozisyon da almamıştır. Aksine BAE, Beşar Esed'i ülkesinde ağırlayarak¹⁴ ABD'nin ve Avrupa ülkelerinin Rusya ve müttefiklerine ilişkin yaptırımlar öngördüğü bir süreci görmezden gelmiştir. Rusya'nın enerjisi ruble ile ihraç etme isteğine paralel olarak Çin'in en büyük tedarikçilerinden biri olan Suudi Arabistan'ın da yuan üzerinden petrol satabileceği söylentilerinin ortaya çıkması, Körfez ülkelerinin ABD'ye meydan okuma noktasına mı geldiği sorularını da beraberinde getirmektedir.¹⁵

Bu kapsamda Körfez ülkelerinin Rusya'nın Ukrayna işgaline ilişkin sessiz kalması ve ABD ile gerilen ilişkilerin yanı sıra Türkiye ile normalleşme sürecine girilmesi Körfez'de dış politika parametrelerindeki değişimi göstermektedir. Bu nedenle Körfez ülkelerinin Suriye politikasında da ABD ile ayrışma gözlemlenmektedir. Buna ek olarak Türkiye ile girilen normalleşme sürecinin Suriye'ye yansımaları olabileceği düşünülebilir. Geçtiğimiz yıllarda Suudi Arabistan ve BAE'nin Batı dünyasıyla birlikte YPG/SDG ile dirsek temasına girdiği bilinmekteydi. Söz konusu ilişkinin stratejik boyuta ulaşmadan kesilebileceği öngörülebilir. Bunun yanında Körfez ülkelerinin Esed rejimi ile ilişkileri geliştirerek bölgede İran'ı dengelemek adına hareket edebileceği de ifade edilebilir.

13 "Saudi Arabia and UAE Leaders 'Decline Calls with Biden' Amid Fears of Oil Price Spike", *The Guardian*, 9 Mart 2022.

14 "Assad Visits U.A.E. in Latest Sign of Re-Engagement", *The New York Times*, 18 Mart 2022.

15 Summer Said ve Stephen Kalin, "Saudi Arabia Considers Accepting Yuan Instead of Dollars for Chinese Oil Sales", *The Wall Street Journal*, 17 Mart 2022.

SONUÇ

Türkiye'nin konvansiyonel askeri teknolojilerde giderek iyi bir noktaya geldiği bir ortamda mevcut statükonun ötesinde –başta YPG/PKK ile mücadele olmak üzere– Suriye bağlamında Rusya'dan elde edebileceği kazanımları olabilir. Rusya-Ukrayna savaşının gidişatına göre Türkiye kısa ve orta vadede söz konusu adımları atabilir. Rusya, Ukrayna sahasında uzun süren bir savaş ve Türkiye'nin mevcut pozisyonunu kendi lehine dengede tutmak adına Suriye'de Türkiye'ye belirli tavizler verebilir. Türkiye de (ulusal güvenlik önceliklerini, Ukrayna savaşının gidişatını ve Batı'nın tutumunu birlikte değerlendirerek) Suriye dosyasını kendi lehine belirli bir noktaya getirmek üzere Rusya ile söz konusu süreçte yakın temasta ve müzakerelerde bulunabilir.

Terörle mücadele konusunun yanı sıra Ankara'nın Şam'daki yerel müttefiklerinden ve meşru Suriye muhalefetinden aldığı siyasi güç de dikkate alındığında, Türkiye'nin tüm Suriye sathında yeni bir siyasi çözüm arayışı ortaya koyması dahi beklenebilir. Ayrıca Rusya'nın görece oluşturacağı güç boşluğunun İran tarafından doldurulma çabası İsrail ve Körfez ülkelerinin Suriye'ye olan yaklaşımını değiştirecektir. Bu bağlamda Esed rejiminin üzerine daha fazla baskı uygulanırken Suriye muhalefeti açısından yeni fırsatlar doğabilme ihtimali gündeme gelecektir.

Batı'nın Suriye siyasetine bakıldığında sahaya ilginin neredeyse yitirildiği, yalnızca Türkiye'nin coğrafi birliktelik ve ulusal güvenlik sorunları nedeniyle dikkatini sürekli olarak sahada tuttuğu ifade edilebilir. Türkiye Suriye'yi istikrara kavuşturmak istese de bunun muhataplarının birincil sorunları olmadığı çok açıktır. Bu bakımdan Suriye diğer aktörler adına ancak bir rekabet sahası olarak görülebilir. Bu nedenle Türkiye'nin ülkesinde misafir ettiği yaklaşık 3,7 milyon sığınmacının varlığı da düşünülerek Suriye siyasetini güvenlik projeksiyonunun ötesinde ele alması ve her fırsatı değerlendirme gerekmektedir. Bu doğrultuda Rusya-Ukrayna savaşında bulunduğu denge noktası Türkiye'yi her iki kanat açısından da değerli kılmaktadır. Türkiye bu siyasi dengeyi Suriye'de lehine çevirmek adına kullanılmalıdır. Nihayetinde Esed rejiminin mevcut yeni jeopolitik denklemde Rusya ve İran'ın güdümünde uluslararası meşruiyetini tekrar kazanma şansı giderek azalırken kendi lehine askeri çözümü zorlaması da mümkün görünmemektedir. Türkiye yeni denklemde elinin güçlendiğinin farkındalığıyla Suriye'nin bütünlüğü adına muhaliflerin anlamlı şekilde entegre edildiği bir siyasal çözümü zorlamalı, kendi ulusal güvenliğini tahkim etme adına da askeri seçenekleri özellikle terörle mücadele konusunda değerlendirmelidir.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞININ SURIYE'YE OLASI ETKİLERİ

CAN ACUN, KUTLUHAN GÖRÜCÜ

SETA | ANALİZ

Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhak etmesiyle başlayan Ukrayna üzerindeki işgal siyaseti bu ülkedeki ayrılıkçıları desteklemesiyle devam etmiştir. 2022'ye gelindiğinde ise Rusya doğrudan Ukrayna'yı işgal girişiminde bulunmuş ve bu kapsamda başkent Kiev'i ele geçirerek mevcut hükümeti değiştirmek istemiştir. Ancak Ukrayna'nın Volodimir Zelenski liderliğinde beklenenin çok üzerinde gösterdiği direniş hareketi Rusya'nın hedeflerini gerçekleştirmesine engel olmuştur. Rusya, Ukrayna ordusu karşısında hava sahasını kontrol edemediği gibi kara unsurları içerisinde de binlerce askeri araç ve asker kaybı yaşayarak beklentilerin aksine büyük bir bozguna uğramıştır.

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişimi uluslararası siyasetin ana gündemi haline gelirken başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmak üzere Batılı ülkeler Moskova yönetimine karşı belirli sınırlar çerçevesinde tecrit ve yaptırım siyaseti izlemektedir. Söz konusu tecrit siyasetinin Ukrayna'daki gelişmelere bağlı olarak ne kadar ve nasıl devam edeceği tartışma konusu olmayı sürdürse de Batı'da Rus karşıtlığı geri döndürülemez bir hal almıştır. Bu kapsamda Rusya ile birlikte etki sahaları da gündeme gelmiştir. Özellikle Batı dünyasının ABD varlığıyla birlikte sahada da yer aldığı Suriye bu minvalde ön plana çıkmıştır. Batı'nın Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimine rağmen Suriye özelinde henüz politika değişimi gözlenmezken Türkiye'nin ise terörle mücadele kapsamında Fırat'ın doğusundaki YPG/ PKK varlığına ilişkin endişeleri sürmektedir.

Bu analizde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin Suriye'ye etkileri üç başlık altında ele alınmaktadır: (i) Bayraktar TB2 SİHA'lar başta olmak üzere savaşın askeri etkileri, (ii) Rusya'nın içerisinde bulunduğu ağır yaptırımlar ve tecrit siyaseti nedeniyle meydana gelen ekonomik etkiler, (iii) Batı'nın olası Rusya karşıtı siyasetini genişletme politikası, Türkiye'nin pozisyonu ve Suriye'deki çıkarları bakımından ortaya çıkan siyasi etkiler.

www.setav.org